

*Корбут М. Б.,
старший викладач кафедри екології
Житомирського державного технологічного університету
Скоружена М. О.,
студентка групи ЗЕО-09 гірничо-екологічного факультету
Житомирського державного технологічного університету*

ІНФОРМАЦІЙНА СКЛАДОВА СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Невпинний розвиток промисловості, демографічне зростання, глобальні і локальні проблеми сучасності поглибили кризові явища в багатьох сферах світового розвитку. Така ситуація поставила людство перед необхідністю розробки нової еколого-економічної концепції, розвиток і реалізація якої на практиці законодавчими і виконавчими структурами буде сприяти «екологізації» мислення і перегляду багатьох стереотипів у процесах прийняття екологічно орієнтованих рішень.

Суть стратегії сталого розвитку полягає у тому, що спільні дії світових лідерів, представників великомасштабного бізнесу, міждержавних та неурядових організацій мають бути спрямовані на забезпечення соціальної справедливості, скорочення бідності у світі, а також належний захист довкілля з урахуванням стрімкого зростання кількості населення планети, науково-технічного розвитку та системних криз, що постали перед людством (економічна, екологічна, продовольча, соціальна та інші). Сталий розвиток передбачає новий підхід до вирішення проблем світового та державного устрою, який потребує суттєвих змін у всіх сферах суспільного життя і, насамперед, у сфері державного управління. Сталий розвиток висуває на порядок денний усіх країн, у тому числі й України, проблеми, пов'язані із встановленням балансу між необхідністю глобального управління та збереженням державного суверенітету, пошуком ефективних методів вирішення глобальних і локальних питань, визначенням ефективного політичного ладу та системи державного управління. Особливе місце у процесі формування концепції сталого розвитку займає її інформаційна складова, яка впливає на якість управлінських рішень щодо забезпечення переходу території/регіону/країни до сталого розвитку. Різним аспектам описаної проблеми присвячено чимало наукових праць як зарубіжних авторів (дослідження політичних і міжнародних аспектів сталого розвитку, вплив глобалізації на сталий розвиток, проблеми формування інформаційних систем щодо стану довкілля на макро- і макрорівнях і т. д.), так і вітчизняних. В Україні забезпеченню макроекономічної рівноваги, стійкого економічного зростання, державного регулювання та публічності цих процесів в умовах глобалізації приділено значну увагу в працях В.Бодрова, Р.Войтович В.Удовиченка, Ю.Ковбасюка, А.Семенченка, М.Білопольського, Б.Буркинського, О.Веклич, О.Осауленка, Л.Мельника, М.Долішнього, С.Дорогунцова, В.Степанова, С.Харічкова та багатьох інших.

Вітчизняні вчені досліджують переважно окремі аспекти проблеми. Водночас існуюча система інформаційного та інформаційно-аналітичного забезпечення сталого розвитку як на міжнародному, так і на національному рівнях усе ще не відповідає сучасним вимогам, що стримує практичну реалізацію концепції сталого розвитку на національному рівні. Тому вирішення теоретико-методологічних питань, пов'язаних із дослідженням змісту, ролі і місця інформаційної складової в процесі формування стратегії сталого розвитку України є актуальним. Окремого дослідження потребують питання, що стосуються визначення змісту та цілей моніторингу стану екологічного, економічного та соціального розвитку України. В Україні є певні, але недостатні передумови для сталого розвитку. Проблемою є недосконалість методів управління та відсутність необхідної інформаційної бази. Також в Україні спостерігається низька інформованість суспільства про державну політику сталого розвитку. Внаслідок суперечливих процесів і наслідків глобалізації росте кількість загроз сталому розвитку, що потребує ефективного управління інформацією, створення та розвитку системи інформаційно-аналітичного забезпечення політики сталого розвитку на всіх рівнях. Забезпечення аналітичною інформацією дає змогу суб'єктам формування політики щодо сталого розвитку вирішувати значний комплекс завдань: одержувати інформацію, необхідну для обґрунтування цілей і формування завдань сталого розвитку, забезпечувати аналітичну підтримку управлінських рішень, виявляти наявні та можливі ризики та загрози сталому розвитку, запобігати надзвичайним ситуаціям та підвищувати рівень безпеки, обґрунтовано підходити до розробки нормативно-правових документів щодо сталого розвитку, удосконалювати організацію і систему управління сталим розвитком.

Перехід України до сталого розвитку вимагає певних трансформацій політики в соціальній сфері, основними пріоритетами якої мають бути: збереження здоров'я людини, сприяння покращенню демографічної ситуації, забезпечення соціальних гарантій людям, які потребують захищеності, досягнення стандартів якості життя, які прийняті у розвинених країнах, досягнення орієнтирів сучасного рівня раціонального споживання для всіх верств населення, гуманізація суспільних відносин за рахунок реформування систем управління, освіти, науки, культури, охорони здоров'я, а також демократизація державних інститутів. В умовах динамічної трансформації світового політичного та економічного простору, суперечливості процесів і наслідків глобалізації розширюється спектр загроз сталому розвитку. Це потребує ефективного управління інформацією, створення (розвитку) системи інформаційно-аналітичного забезпечення політики сталого розвитку на всіх рівнях. Забезпечення аналітичною інформацією дає змогу суб'єктам формування політики щодо сталого розвитку вирішувати значний комплекс завдань: одержувати інформацію, необхідну для обґрунтування цілей і формування завдань сталого розвитку, забезпечувати аналітичну підтримку управлінських рішень, виявляти наявні та можливі ризики та загрози сталому розвитку, запобігати надзвичайним ситуаціям та підвищувати рівень безпеки, обґрунтовано підходити до розробки нормативно-правових документів щодо сталого розвитку, удосконалювати організацію і систему управління сталим розвитком.

Основними напрямками створення в Україні системи інформаційно-аналітичного забезпечення політики сталого розвитку мають бути: узгодження підходів щодо збирання, оцінки і документування інформації, організація системного

обміну інформацією, надання доступу державним органам до баз даних, пошук та запровадження механізмів спільної аналітичної діяльності, аналізу ризиків і загроз, завчасного запобігання загрозам сталого розвитку, забезпечення аналітичної підтримки стратегічних рішень, прогнозування у сфері управління сталим розвитком, розвиток співпраці у сфері підготовки аналітиків, нормативно-правове регулювання інформаційних відносин, застосування новітніх технологій у сфері оброблення інформації, її зберігання та передачі, забезпечення захисту інформації, зокрема персональних даних тощо. Механізм обміну інформацією має поширюватися на всі рівні управління згідно з повноваженнями, визначеними для кожного рівня

Тому одними із основних завдань державної екологічної політики України є:

- приведення у відповідність із політичними та економічними умовами інформаційної складової державного управління щодо сталого розвитку, що, зокрема, передбачає першочергове формування державної системи моніторингу сталого розвитку, в тому числі створення мережі моніторингу довкілля, аналіз та оцінку моніторингової інформації, моделювання і прогнозування екологічних, соціально-економічних та демографічних процесів, формування національних структур та експертних груп за участю кращих фахівців різних секторів суспільства: депутатів різних рівнів, державних службовців, представників науки, бізнесу, основних політичних сил та громадських організацій, в програмах яких передбачені цілі щодо проблем сталого розвитку.

- продовження проведення наукових досліджень з питань інформаційно-аналітичного забезпечення політики сталого розвитку, зокрема щодо впровадження новітніх закордонних інформаційних технологій аналітичної обробки інформації, створення спільних аналітичних центрів, створення спільних баз даних, інформаційних ресурсів, провадження спільного аналізу ризиків і загроз, створення і функціонування систем завчасного запобігання загрозам, розвитку методології аналітичної діяльності у сфері сталого розвитку.

Необхідною соціально-політичною умовою переходу на шлях сталого розвитку є відкрите громадянське суспільство та правова держава. Актуальним питанням комунікативної політики органів державної влади України є створення системи інформування громадськості про ідеї сталого розвитку та їх актуальність. Основними напрямками діяльності у цій сфері є: удосконалення механізмів партнерства держави і громадськості, встановлення ефективного контролю громадян над діяльністю владних структур, створення можливостей для активної участі населення в обговоренні проектів законів України щодо збереження довкілля та соціально-економічного розвитку, здійсненні громадського контролю за станом довкілля, діалог між громадами і органами державної влади з екологічних та соціально-економічних питань, рівноправна участь у прийнятті рішень у сфері розвитку територіальних одиниць, додержання міжнародних вимог сталого розвитку. Очевидно, що сталий розвиток — це керований розвиток. Основою його керованості є [системний підхід](#) та сучасні [інформаційні технології](#), які дозволяють дуже швидко [моделювати](#) різні варіанти напрямків розвитку, з високою точністю прогнозувати їх результати та вибрати найбільш оптимальний. Першочерговою вимогою для здійснення переходу до сталого розвитку України є розроблення Національної стратегії сталого розвитку України, а також системи інших програмних і прогнозних документів: коротко-, середньо- та довгострокових прогнозів, основним компонентом яких будуть прогнози зміни стану довкілля та окремих екосистем у процесі провадження господарської діяльності. Таким чином, забезпечення принципів сталого розвитку в Україні можливе лише за умови удосконалення системи державного регулювання, проведення змістовних і послідовних структурних перетворень (особливо в природоресурсній сфері), а також якісного інформаційного забезпечення, розвитку екологічної культури та освіти.